

Kwartaalschrift van de Historische Vereniging Old Reurle

Opgericht 15 februari 1984

jaargang 23 nummer 2(2^{de} kwartaal 2006)

VAN DE VOORZITTER

In de uitgave van de tweede Kroezeboom van dit jaar is de nieuwe voorzitter bekend.

Toen de bestuursleden mij vroegen om kandidaat bestuurslid te worden heb ik lang gearzeld.

Als lid van Old Reurle was ik al betrokken, maar dit houdt veel meer in. Het bekende duwtje heeft Heleen, mijn vrouw, mij gegeven.

In de jaarvergadering van 8 maart ben ik kandidaat gesteld als bestuurslid en hebt u mij gekozen. Het bestuur heeft mij gevraagd voor de functie als voorzitter van Old Reurle, en ik heb daar ja op gezegd. Ik hoop op een prettige samenwerking met een ieder, en twijfel hier eigenlijk niet aan.

Voor vragen en/of ideeën mag u mij altijd bellen of mailen.

Na de vergadering kwam, door omstandigheden, niet W. Knoop met een dialezing, maar Ben Tragter, als zijn plaatsvervanger, met een drietal films. We kregen de cycloon van Borculo, het boerenleven in het begin van de 20^e eeuw rond Eibergen, en een prachtige film over de Berkel met al haar mooie flora en fauna te zien.

Het plotselinge overlijden van Ap Flierman heeft ons allen diep geschokt. Ap was voor mij meer dan een kennis. Reina heeft geïnventariseerd wat hij allemaal deed voor de vereniging. Ap was veel meer dan een penningmeester, hij was de duizendpoot van Old Reurle. Daar kom je nu pas achter.

Op de eerstvolgende bijeenkomst zullen we een korte ledenvergadering houden om een nieuwe penningmeester te kiezen.

We hebben Jaap Holtslag bereid gevonden om tijdelijk penningmeester te zijn, tot zijn eventuele benoeming.

Beide paasdagen was Annie's Cactus Oase geopend, en we hebben daar met enkele mensen uitleg mogen geven aan velen, over onze landbouwwerktuigen en gebruiksvoorwerpen.

Voor de uitzending op radio Gelderland heeft velen naar Ruurlo gelokt en allen waren zeer enthousiast.

Dinant Chr. Weenk, voorzitter

AP FLIERMAN †

Op 25 maart 2006 overleed Ap Flierman.

Dat kwam voor ons erg onverwacht, omdat hij de dag daarvoor nog voor 'zijn' Old Reurle op pad was geweest.

'Appie van Lettink' was in 1995 onze penningmeester geworden en vanaf die dag heeft hij veel tijd en energie in de vereniging gestoken. Tijdens de jaarlijkse ledenvergadering gaf hij over de financiën stevast tekst en uitleg in het dialect.

'Ik doo 't maor in 't plat,' zei hij dan, 'dat geet mie 't makkelijkste af.' Op de braderie en de "Winterdag" was hij een enthousiaste ambassadeur. Hij kende iedereen en iedereen kende Ap. Dat heeft ons heel wat leden opgeleverd. Ook de landbouwwerktuigentoonstelling groeide door zijn activiteiten. Het was altijd: 'Ik gao wel aeven, ik haal 't wel op,' of 'ik regel 't wel.'

Onze gedachten gaan uit naar Hennie en de verdere familie. Wij als bestuur zullen Ap erg missen. Voor de vereniging die hem zo na aan het hart lag, is zijn overlijden een groot verlies.

Het bestuur.

VAN HET SECRETARIAAT

We hebben de algemene jaarvergadering weer achter ons en in deze Kroezeboom staan de notulen.

Onze vereniging gaat verder met een nieuwe voorzitter en penningmeester zoals u in het voorwoord van Dinant Weenk kunt lezen. Old Reurle heeft in deze personen goede en krachtige bestuursleden kunnen vinden om de opengevallen plaatsen in te nemen. Ze zijn, als echte Ruurloërs, bekend met ons Reurle. Dinant en Jaap, succes met jullie werk!

Op 9 augustus staan we, zoals elk jaar, weer op de braderie.

Het nieuwe seizoen wordt voorbereid.

We houden u op de hoogte.

Leo Besselink, secretaris

06.13 (01)

VAN DE REDACTIE

Wij willen graag uw aandacht vestigen op de data waarop de kopij voor "Onder den Kroezeboom" in ons bezit moet zijn.

Kroezeboom nr. 1: 1 februari;
Kroezeboom nr. 2: 1 mei;
Kroezeboom nr. 3: 1 augustus;
Kroezeboom nr. 4: 1 november.

U kunt uw bijdrage inleveren bij een van de redactieleden. Staat u verhaal op de p.c. dan kunt u het ook rechtstreeks mailen naar: w.blumers@planet.nl
Graag onbewerkt en eventuele foto's los bijvoegen.

Hebt u misschien nog oude foto's van Ruurlo, van uw boerderij of van een evenement dat vroeger heeft plaatsgevonden, dan houden we ons natuurlijk ook aanbevolen. Bij voorbaat onze hartelijke dank.

H. Tornij
H. Post
W. Blumers

LEDENADMINISTRATIE

Overleden:

Dhr. A. Flierman
Vrochterdijk 26, 7244PN Barchem.

Mw. D. Waarlo-Lievestro
Dorpsstraat 39, 7261AV Ruurlo

Wij wensen hun familie veel sterkte

NIEUWS VAN HET BOEK

Het is al weer even geleden, dat we u informeerden over 'Ruurlo's verleden herleeft'. De aanvankelijke opzet van het boek is veranderd. De inhoud zal nu bestaan uit de geschiedenis van ons dorp vanaf ca. 1900 tot heden, waarbij per straat een beschrijving zal worden gegeven van de huizen en hun bewoners, industrie, verenigingen, enz., afgewisseld met wetenswaardigheden. Ook het buitengebied en Mariënveld worden niet vergeten. U zult begrijpen dat het verzamelen van deze informatie veel tijd kost.

Wat wel gehandhaafd blijft zijn de vele foto's (ca. 350) die het boek zullen verluchten. Dit is tevens aanleiding geweest de titel van het boek te veranderen. Eerst hebben we gedacht aan "100 jaar Ruurlo", maar nu is de (voorlopige) titel: *Ruurlo van 1900 tot Berkelland*.

In deze Kroezeboom vindt u een folder met meer informatie en een intekenformulier. I.v.m. de financiering, zal het boek zoveel mogelijk bij voorintekening verkocht worden, zodat we weten in welke oplage we het moeten laten drukken. Immers, hoe groter de oplage, des te lager de prijs. Onze doelstelling is nog steeds om het boek eind 2006 klaar te hebben.

Van de verdere vooruitgang houden we u op de hoogte. Inlichtingen bij:

Reina Greupink-Wolsink, tel. 0573-452477 en
Bert Kettelerij, tel. 0573-452204.

De intekenformulieren kunnen bij alle bestuursleden worden ingeleverd.

Het spreekt vanzelf dat diegenen, die zich in het verleden al hebben opgegeven, dit niet nóg een keer hoeven te doen. Hun inschrijving blijft gehandhaafd.

De medewerkers aan het boek.

KASTELEN OP DE VELUWE

Het was op een huiverige, kille, winteravond in begin januari dat Old Reurle voor de eerste avond in het nieuwe jaar bijeen kwam. Na een lekker bakje koffie, met een nieuwjaarsrolletje van 'Sophia's Lust' en een welkomstwoord van waarnemend voorzitter Bert Kettelerij kreeg onze bekende en gewaardeerde heer J. Berends de tijd om een en ander te vertellen over de Gelderse kastelen en dan voornamelijk die van de Veluwe.

Aan de hand van mooie dia's begon de heer Berends zijn "rondleiding" met het tonen van kastelen die behoren tot de stichting "Geldersche Kasteelen". Evenals het "Geldersch Landschap" werkt deze instelling aan het instandhouden van die mooie gebouwen die onze provincie rijk is.

Voorbeelden waren: o.a. Kasteel Ammersoyen in de Bommelerwaard. Toen de laatste adellijke bewoner dit kasteel als gevolg van een onfortuinlijk kaartspel verloor, werd het een Clarissenklooster! Veel later werd het een wasmachinefabriek, maar nu is een gedeelte het gemeentehuis en het andere een museum. Ook kasteel Waardenburg is een voorbeeld van 'n mooi gerestaureerd gebouw, ontstaan in de middeleeuwen. Deze twee uit het rivierengebied en onze Achterhoekse kastelen tonen ook weer eens aan dat ze, door erfenissen en huwelijken, veel te doen hebben gehad met de toenmalige bestuurders van ons land, zoals de Hertog van Gelre. Wat hadden die mensen een macht en een rijkdom!

Toen begon de eigenlijke "Veluwse trip". Via Dorth en Verwolde in Laren kwamen we bij de huizen "Het Velde" en "De Voorst". Enkele bijbehorende bijzonderheden schudde Jan Berends zo maar weer uit zijn mouw. Via Twello, waar ook een kasteel stond, (en deze bewoners hadden weer connecties met Slangenburg en Zevenaar) kwamen we in Vaassen bij De Cannenburg.

Dit kasteel dat al dateert van 1365 werd bewoond door verschillende geslachten en is uiteindelijk helemaal gerestaureerd en ingericht door de stichting: "Vrienden

van de Geldersche kasteelen". Van Vaassen kwamen we via Uddel terecht in Staverden bij Elspeet. Het oorspronkelijke gebouw werd gebouwd in het jaar 1290. Na vele veranderingen werd het huis in 1963

verkocht aan de stichting "Het Geldersch Landschap". Hier wordt nog een uit de veertiende eeuw stammende traditie in ere gehouden. Er worden namelijk witte pauwen gefokt en elk jaar krijgen de commissaris der Koningin van Gelderland en nog wat hoogstaande personen enkele witte pauwenveren aangeboden. Vroeger was dit om de helm er mee op te sieren.

Om het rondje Veluwe af te maken kwamen we in Barneveld. Hier staat in het midden "de Schaffelaar". Dit gebouw, dat nog niet zo oud is, werd in Engelse neogotische stijl opgetrokken, en deed dienst als gemeentehuis. Het is nu eigendom van "Vrienden van de Geldersche kasteelen". Vervolgens ging de tocht naar kasteel Rozendael.

Dit prachtige slot, dichtbij Arnhem, aan de Veluwe-rand, was bezit van de graven en hertogen van Gelre tot ± 1540.

Nadien zijn er meerdere eigenaren geweest die er delen aan veranderd hebben. In de Tweede Wereldoorlog werd er veel verwoest. De "Vrienden van de Geldersche kasteelen" hebben echter alles weer gerestaureerd, en wel zo dat de bezoekers het idee hebben dat de bewoners net even niet thuis zijn. Op de "reis terug" deed de hr. Berends ook nog even Middachten aan. Hier was omstreeks 1670 Godard van Deede, een hoge officier in dienst bij de Stadhouder koning, bewoner. Hij liet ook de mooie tuinen aanleggen. Hiermee kwam het einde aan de lezing.

Wie de excursie op 11 niet heeft meegemaakt krijgt zo toch een indruk van de reis

Th.Schoenaker

HOLA HELA, en het VIJFDE RAD

Door: G.T. Vriezen

Bij de opening van Oude Landbouwwerktuigen op 22 september 2001 zien we ook de Hola knollenplukker. Een van de bezoekers zegt tegen de voorzitter van Old Reurle, dat zij de ontwerper van deze machine heeft gekend. Meer nog: zij heeft vele jaren op de boerderij van deze Johan Heinen gewoond en gewerkt. De voorzitter vraagt haar prompt, daar iets van op papier te zetten. Daar zij de familie goed kent heeft ze enige informatie gekregen.

Veel leden van Old Reurle zal het bekend zijn, dat “knollen roe:n” in de late herfst vaak een nat en koud werk was. Wij hebben iemand gekend, die huilend van het land liep, omdat de reuma hem plotseling het werken onmogelijk maakte.

Destijds was Johan Heinen landbouwer in De Heurne bij Dinxperlo. Hij heeft ook met dat koudeprobleem geworsteld en heeft zich de vraag gesteld of er niet een machine was die het plukprobleem kon helpen oplossen. Er was wel wat, maar dat voldeed niet aan de ideeën die Heinen in zijn hoofd had. Uiteindelijk is hij zelf aan het ontwerpen geslagen.

Juist in die tijd, wij schrijven rond 1958, werden veel voederknollen verbouwd om als kuilvoer te dienen. Dat maakte het noodzakelijk om grote hoeveelheden ineens te rooien. We weten nog dat alle wagens uit de buurt volgeladen werden en met burenhulp in één dag in de kuil gebracht; dit om voortijdige groei te voorkomen. Een machine voor de pluk is dus heel welkom.

Toch moest de machine van Heinen ook geschikt zijn om de dagelijkse hoeveelheid vlotter bij elkaar te krijgen. De heer Heinen klopt met zijn schetsen aan bij de landbouwmachinehandel van A. ('Bram') Hoopman die dicht in de buurt woont: in IJzerlo, gemeente Aalten.

Samen gaan ze aan het werk tot er als resultaat een eenvoudige goedwerkende machine ontstaat voor klein en groter plukwerk: de HOLA knollenplukker. Een groot voordeel is dat de machine niet alleen machinaal gezaaid goed plukt, maar dat ook breedwerpig gezaaide knollen geen probleem zijn.

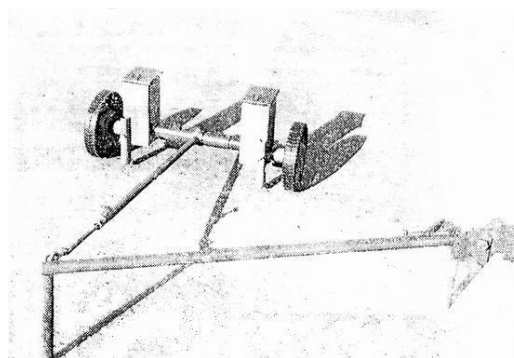

De HOLA Knollenplukker foto: Paul Kämink Aalten

HELA

Mechanisatie is een groot woord, dat in die jaren al veelvuldig wordt gebezigd door de landbouwvoorlichting. Het is dus niet zo verwonderlijk dat in IJzerlo ook een zaaimachine speciaal voor knollen wordt ontworpen. Er waren al wel grote zaai-machines gebruikt, maar die moesten aangepast worden aan het fijne knollenzaad.

Bovendien moet knollenzaad zo mogelijk in verse grond gezaaid worden. Wat is er dan handiger om deze HELA knollenzaaier direct aan de ploeg te koppelen? Hiermee wordt maar weer eens bewezen, dat de ene vinding de andere doet ontstaan. (Een spreuk over het zaaien van knollen: “Wie knollen wil etten, mot St.Laurens- 10 aug.- neet vergetten”) red.W.BI.

De HELA knollenzaaier afb. G.T. Vriezen

Het VIJFDE RAD

We gaan onze knollentuin verlaten. Nu willen we nog even iets vertellen over het “vijfde rad aan de wagen”. Nee, dat is deze keer geen overbodige luxe. Bedoeld is de HOLA balen-heffer.

Het zijn weer de beide heren, Joh. Heinen en A. Hoopman, die een vrij eenvoudig apparaat ontwerpen en construeren om hogedrukbalen te laden. Ongeveer een meter naast het achterwiel van de wagen wordt een groot rad bevestigd, waarna een vork de hooi- of strobalen van de grond oppikt en op een plateau legt. De vork trekt zich terug om de volgende baal te pakken. Inmiddels heeft de man op de wagen tijd om de baal van het platform te halen en te laden.

Voordeel: minder mankracht; nadeel: de balen moeten hogedrukbalen zijn en in rechte rijen liggen, ook in de lengte.

De HOLA balenheffer kwam in 1961 op de markt na een aantal demonstraties op het land.

Het VIJFDE RAD foto: Paul Kämink Aalten

Veel machines van zo'n veertig jaar geleden hebben geen lang en werkzaam bestaan gehad. Op aanwijzing van meedenkende boeren zijn nog meer producten ontstaan uit de HOLA-stal. Alle waren vrij eenvoudig geconstrueerd en degelijk. Zie ook de HOLA Hooischudder.

Prachtig dat iemand het initiatief heeft genomen soms héél eenvoudige hulpmiddelen bij elkaar te brengen op een plek waar ze goed tot hun recht komen.

Annie Cactus moet oppassen dat straks haar kassen niet te klein zijn.

Verloren en weer teruggevonden

Het verhaal van een Duitse onderscheiding uit Reurlse bodem.

Door Eric van der Kuijl

Enige tijd geleden werd mij een bronzen insigne aangereikt door de heer G. Kleijn Winkel, lid van Old Reurle. Het insigne was een aantal jaren geleden door hem opgegraven, toen hij met een metaaldetector op pad was geweest. De opgepiepte vondst had sinds die tijd in zijn verzameling gezeten en aldoor bleef bij hem de prangende vraag bestaan: Wat voor insigne is het en waarvoor heeft het gediend? De bijzondere vondst blijkt uiteindelijk een belangrijke getuigenis van het oorlogsverleden van Ruurlo, al werd dat op dat moment nog niet vermoed.

De zoektocht begint....

In eerste instantie heb ik geprobeerd het insigne ter determinatie voor te leggen aan de sectie Militaire Geschiedenis van het Ministerie van Defensie, dat zetelt in de Alexanderkazerne in Den Haag. Dit is echter tot op heden zonder resultaat gebleven. De geschiedenis die achter het insigne schuil gaat, kwam eigenlijk pas enkele weken geleden toevalligerwijze aan het licht. In het kader van het nationaal museumweekend bracht ik op verzoek van mijn kinderen een bezoek aan het Achterhoeks Museum 1940-1945 in Hengelo Gelderland. Aanvankelijk stond ik eerlijk gezegd niet zo te springen om een bezoek aan een oorlogsmuseum, omdat de oorlogsperiode, vooral door de verhalen van mijn opa en oma, nog redelijk ‘vers’ in het geheugen ligt. Ik moet echter bekennen dat het bezoek aan het Museum 1940-1945 mij aangenaam verrast heeft. Ik kan dan ook iedereen zonder meer aanraden een bezoekje te brengen aan deze bijzondere collectie met een regionaal tintje. Gebiologeerd door de collectie bijzondere voorwerpen, vrijwel zonder uitzondering voorwerpen met een kenmerkend achterliggend Achterhoeks verhaal, viel mijn oog op een vitrine met eretekens van het Duitse leger. Tussen deze eretekens... (inderdaad!), bevond zich een insigne dat veel leek op het insigne dat door de heer Kleijn Winkel was opgepiept. Ik heb daarna snel een afspraak gemaakt met de eigenaar van het museum, tevens collectioneur, de heer Jean Kreunen. De heer Kreunen kon het insigne uit Ruurlo zonder moeite voor mij identificeren als een *Panzerkampfabzeichen*. Ik ben hem dan ook zeer erkentelijk voor de bijbehorende uitleg, zonder hem had dit verhaal niet tot stand kunnen komen.

Duitse soldaten in Ruurlo

We gaan terug naar het najaar van 1944. Na de landing op het strand van Normandië tijdens D-day op 7 juni 1944 veroveren de geallieerden steeds meer terrein op de Duitse bezetter. Na Frankrijk volgt België en ook Zuid-Nederland zal voor aanvang van de winter bevrijd worden. De Duitse troepen worden steeds meer gedwongen een achterhoede gevecht te gaan leveren en als onderdeel van deze strategie worden twee Duitse tankdivisies teruggetrokken achter de Rijn. Van juni tot en met september 1944 ligt de 10^e SS pantserdivisie *Frundsberg* in de bossen tussen Doetinchem en Ruurlo. Enerzijds om opnieuw krachten op te doen na de bloedige gevechten die in Normandië zijn geleverd, anderzijds om het Rijnfront te beschermen, mochten de geallieerden verder oprukken. Het hoofdkwartier onder bevel van generaal Bittrich was gelegen op kasteel Slangenburg bij Doetinchem. Vandaag de dag schijnt de naam van deze divisie nog terug te vinden te zijn op een beschildering van de staldeuren van het kasteel¹. Een tweede SS pantserdivisie bewaakt de Veluwezoom. Deze zogeheten *Hohenstaufen* pantserdivisie lag onder aan de Posbank tussen Rheden, De Steeg en Dieren.

De verwachte oversteek van de geallieerde troepen blijft niet lang uit. Op 17 september (Dolle Dinsdag) vindt de luchtlanding bij Arnhem plaats, een operatie die beter bekend is als “Een brug te ver”, naar het gelijknamige boek en de film. Gedurende vier dagen wordt getracht het bruggehoofd bij Arnhem in te nemen. Gedurende deze dagen worden zowel de *Frundsberg* divisie als de *Hohenstaufen* divisie naar Arnhem gedirigeerd. Mede door de inzet van deze twee fanatieke Duitse SS-divisies en het achterwege blijven van bevoorradings en aansluiting met de eigen troepen, worden de Engelsen op 21 september 1944 door de Duitsers overmeesterd. Geïsoleerde Engelse troepen weten nog wel enkele dagen stand te houden, totdat ook het hoofdkwartier in villa Hartenstein bij Oosterbeek door de Duitsers wordt veroverd.

Ooggetuigenverslagen

Dat de stationering van een pantserdivisie in de bossen bij Ruurlo destijds grote indruk moet hebben gemaakt, moge duidelijk zijn. Jan Oonk en Bert Leuering vertellen er uitvoerig over in hun boek “De harmonica stond 5 jaar stil”. Als de Duitsers in Ruurlo hun kamp opslaan, worden de Koekoekschool en de Dorpsschool door de Duitsers gevorderd².

In de Koekoekschool wordt een noodhospitaal ingericht waar gewonde SS-ers kunnen herstellen. Duitse SS-ers worden verder ingekwartierd bij boerengezinnen in het buitengebied van Ruurlo. De bevolking heeft geen andere keus dan de soldaten onvrijwillig in huis op te nemen. Het plaatselijke commando wordt gevestigd in Huize Ruurlo van waaruit generaal Harmel en zijn staf de scepter zwaaien en rapporteren aan het hoofdkwartier in Doetinchem.

SS Brigadegeneraal Heinz Harmel.

Uit ooggetuigenverslagen blijkt dat Huize Ruurlo in deze periode heel wat te verduren heeft gekregen. Volgens Meester van Groningen “Was het kasteel tot dusverre steeds met piëteit voor het verleden bewoond, nu werd de eerbied voor het oude met voeten getreden, of liever vertrapt door zwaar gespijkerde moffenlaarzen”³. Uit zijn relaas blijkt dat op het kasteel in die periode veel drinkgelagen plaatsvonden en dat de Duitsers veel van het kasteelinterieur vernield en geroofd hebben.

Of de SS-er, die onderscheiden was met het Panzerkampfabzeichen, dat ruim 50 jaar later in Ruurlo weer tevoorschijn kwam zich hieraan schuldig heeft gemaakt is niet duidelijk, de naam van de oorspronkelijke eigenaar is helaas onbekend. Wel weten we dat het grasveld (nu akker) op De Meene dat de heer Kleijn Winkel met zijn detector bezocht, voor de oorlog in gebruik was als voetbalveld.

¹ Mondelinge mededeling Jean Kreunen.

² Oonk en Leuering, 2000, p. 71.

³ Oonk en Leuering, 2000, p. 72.

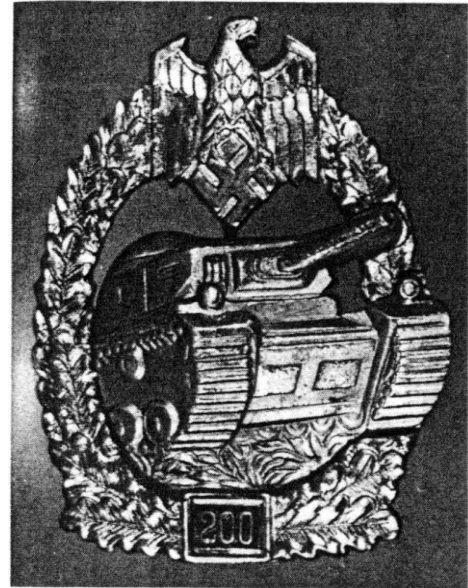
Frits Toevank wist nog te vertellen dat vlakbij het voetbalveld tussen boerderij Vels en de Haarweg in 1944 door de SS-ers een reparatiepost voor tanks en ander materieel ingericht was. De oorspronkelijke eigenaar van het insigne zou bijvoorbeeld een mecanicien van deze technische dienst geweest kunnen zijn.

Frits kan zich de reparatiepost nog bijzonder goed herinneren, omdat hij als employé van het energiebedrijf door de SS-ers gevraagd werd om krachtstroom voor de post aan te leggen. Toen Frits Toevank, 20 jaar oud destijds, duidelijk maakte dat hij daarvoor heel veel koperdraad nodig had, moest hij mee naar een opslagloods aan de Rijnkade in Arnhem. Dit gebeurde in de bewuste periode toen het bombardement op Emmerich plaatsvond. Frits herinnert zich de barre tocht nog als gisteren en vooral het door de vele zware trillingen op tilt geslagen wild.

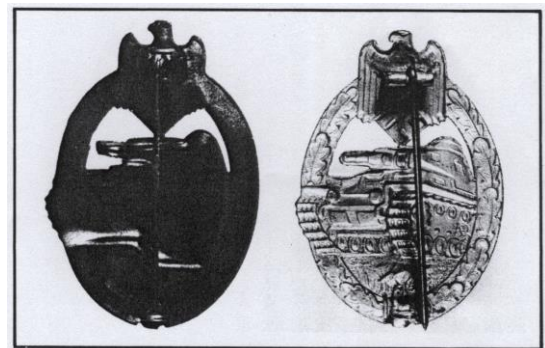
Nou wil het toeval dat op de boerderij van Kleijn Winkel al sinds de oorlog een patroonbus aanwezig is, die door Jean Kreunen als van Russische origine werd bestempeld. De patroonbus is zichtbaar later in Duits legergroen overgeschilderd. Frits Toevank kan zich nog herinneren dat hij destijds in '44 nog gesproken heeft met twee krijgsgevangenen, Russische soldaten die voor de reparatiepost moesten werken. Het kan toeval zijn of niet, maar het kwam met regelmaat voor dat op de vijand buitgemaakt oorlogstuig opnieuw werd ingezet door het Duitse leger, hetgeen de herkomst van de patroonbus bij Kleijn Winkel wellicht verklaart. Wellicht is de patroonbus geruild voor voedsel of gewoon gevonden op de plek waar de reparatiepost is geweest.

Beschrijving van het insigne

Tot slot het antwoord op de prangende vraag wat voor insigne het betreft en waarvoor het uitgereikt werd. Het insigne bestaat uit een ovale lauwerkrans die bekroond wordt door de Duitse adelaar, gezeten op een hakenkruis (zie afbeelding 1). Binnen de lauwerkrans is een tank afgebeeld. Op de achterzijde is een naaldhouder en een naald bevestigd, welke bij het in Ruurlo gevonden exemplaar afgebroken is. Dit is vermoedelijk ook de reden dat het indertijd verloren is en daarna in de bodem terecht is gekomen. Het exemplaar uit Ruurlo is gemaakt van brons. Het exemplaar op de foto is in zilver uitgevoerd.

Het panzerkampfabzeichen 200

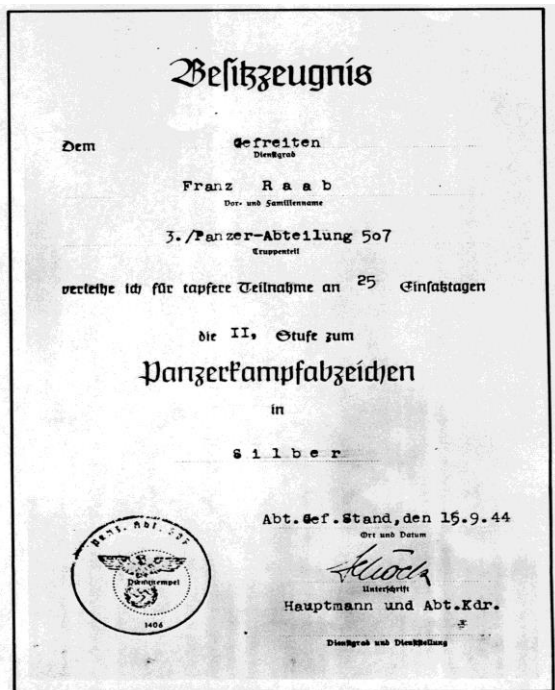
Afbeelding 1: voor en achterzijde van het insigne.

Uit de verzamelde informatie blijkt dat het insigne vanaf juni 1943 standaard uitgereikt werd aan militairen die een lange en continue staat van dienst achter de rug hadden⁴. Het insigne kwam in de plaats voor standaardonderscheidingen die tot dan toe werden uitgereikt aan militairen met een speciale verdienste. Onderaan het insigne kon een getal ingeslagen worden, afhankelijk van het aantal succesvolle gevechten in de frontlinie. Het bronzen exemplaar uit Ruurlo heeft geen getal, waaruit afgeleid kan worden dat de oorspronkelijke eigenaar minimaal 3 maal in de frontlinie bij man tegen man gevechten betrokken is geweest op drie afzonderlijke dagen. Insignes komen ook voor met de getallen 25, 50, 75, 100 soms tot wel 300. Het insigne werd oorspronkelijk ontworpen door Ernst Peekhaus uit Berlijn.

⁴ J.R. Angolia, 1976, p. 87.

Na goedkeuring van het ontwerp door Generaaloverste Von Brauchitsch werd het insigne op 20 december 1939 in het Duitse leger ingevoerd.

De oorspronkelijke versie was uitsluitend in zilver uitgevoerd en was bedoeld als onderscheiding voor officieren en soldaten die tenminste drie verschillende gevechten hadden meegemaakt in de frontlinie op drie verschillende dagen. Vanaf 1 juni 1940 werd ook een bronzen versie van het insigne ingevoerd voor Panzer-Grenadier regimenten en voor medisch personeel die in pantservoertuigen in de frontlinie actief waren geweest. Aanvankelijk was het insigne massief uitgevoerd. Latere versies zijn hol geslagen op een mal en beduidend lichter. Op deze versies is de tank zwart gemaakt en is de lauwerkrans en de adelaar met het hakenkruis zilverkleurig. Het insigne kon uitsluitend worden uitgereikt door de commandant van de pantserdivisie. Dit ging gepaard met veel ceremonieel waarbij tevens een oorkonde werd overhandigd (zie afbeelding 2).

Afbeelding 2: voorbeeld van een oorkonde zoals dat bij het insigne werd uitgereikt.

Het insigne diende door de soldaten duidelijk zichtbaar op de linkerborst van de jas gedragen te worden. Dit gebeurde vaak in combinatie met een hogere onderscheiding die dan ook hoger op het tenue bevestigd werd, bijvoorbeeld het IJzeren Kruis. De heer Kreunen wist me tot slot nog te vertellen dat de bronzen exemplaren het meest zeldzaam zijn. Ik wil de heer Kleijn Winkel dan ook feliciteren met zijn bijzondere vondst uit Reurle bodem.

Geraadpleegde literatuur:

Angolia, LTC. J.R., 1976; "For Führer and fatherland. Military awards of the third reich". California.

Oonk, J. en B. Leuving, 2000, "De harmonica stond 5 jaar stil". Ruurlo

STILLE STAON...

Effen maor, twee minuten...
 Bie wat leu kan 't ter nog net af!
 En toch gebeurt der, op verscheidene
 plaatsen in Europa, 't zelde as toen..
 Etnischen moord, racisme!
 Zelfs in òns land bunt ter leu dee weer,
 met den arm gestrekt,
 angeeft hoo zeek ze bunt!
 Leu blief wakker heb owwen näästen leef..
 Gedenk de leu wooran wie onzen
 vrieheid dankt..
 Gedenk de leu dee vermoord bunt,
 en nog alle dage wodt vermoord
 umdat ze anders bunt!!

29 april 1996

W.Blumers

U ziet het; ook nu, tien jaar later, is het gedicht dat ik toen op papier zette, nog steeds actueel.

Nog twee herinneringen aan Jeanette de Vries, schooljuffrouw in Ruurlo tot november 1940

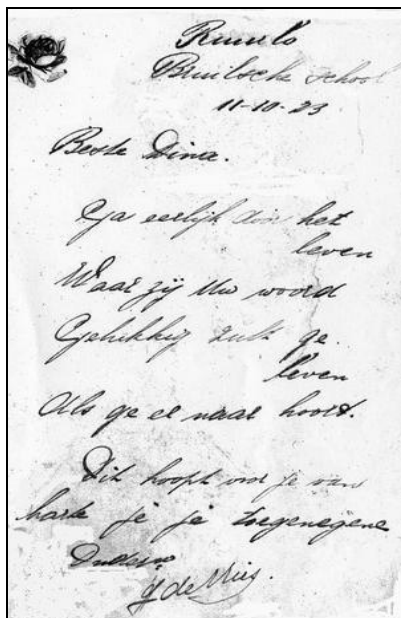
De eerste brief die de redactie ontving was van mevr. Johanna van Groningen-Bouwmeester uit Assen. Wij citeren hieruit:

“In de laatste aflevering van “Onder den Kroezeboom” (1^e kwartaal 2006) staat een stukje over juffrouw de Vries. Ik heb dat met veel belangstelling gelezen, omdat mijn moeder wel eens over haar vertelde.

Omstreeks 1920 zat mijn moeder, Dina Arendsen (Dina van de Mos), op de Bruijse school. Meester Both was er hoofdonderwijzer en Jeanette de Vries was “de juffrouw ”.

Hoelang zij daar les heeft gegeven voordat zij in 1924 overstapte naar de Koekoekschool weet ik niet. (-)

Op 11 oktober 1923 heeft juffrouw De Vries een vers geschreven in het poëziealbum van mijn moeder:

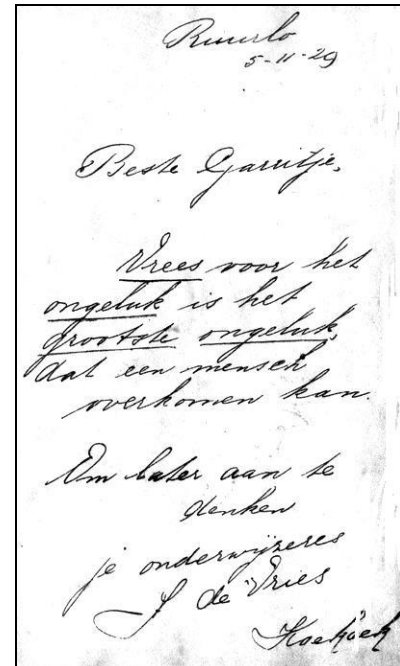
Ruurlo, Bruijse school 11-10-23

Beste Dina,

Ga eerlijk door het leven,
 Waar zij uw woord,
 Gelukkig zult ge leven
 Als ge er naar hoort
 Dit hoort voor je van harte
 je je toegenegene Onderw.
 J. de Vries

Een afdruk hiervan sluit ik in. Misschien heeft U er iets aan, of misschien voor het archief of de “Kroezeboom”.

Een tweede reactie kregen wij van dhr. Gertie Kremer. Hij stuurde ons een fotokopie in kleur uit het poëziealbum van zijn schoonmoeder, mevr. Bouwmeester (niet dezelfde als de schrijfster van de eerste brief). Daarin heeft juffrouw De Vries geschreven:

Ruurlo, 5-11-29

Beste Garritje,

Vrees voor het ongeluk
 Is het grootste ongeluk
 Dat een mensch overkomen kan.

Om later aan te denken

Je onderwijzeres,
 J. de Vries

Koekoek

Vooraf de tweede inzending schokt ons, die weten hoe het Jeanette in de oorlog is vergaan...

H.P.

ENKELE BLIKKEN IN RUURLO'S VERLEDEN

Ruurlo, het vriendelijke dorp in de Gelderse Achterhoek, zo wonderlijk aan natuurschoon, met zijn mooi en statig **Huize Ruurlo**, dat door tal van eeuwen heen een stempel heeft gedrukt op de omringende bevolking, ten goede en ten kwade – werd reeds in zeer oude tijden bewoond. Lang voor de naam bekend was leefden hier reeds mensen, maar waarvan de schrift geen melding maakt, geen bard die hun lotgevallen bezong – slechts enkele urnen, gevonden in de **Kattenbeld** en bij 'n **Olden God**, daterend voor Christus geboorte, gewagen er van. De laatste heeft op den langen duur de oude goden wel verdrongen, ten wiens ere de **Paas- of Midzomervuren** werden ontstoken, tegen **Midwinter** het grote Joelfeest gevierd. Maar de naam, 'n Olden God bleef en meer dan die naam: juist in Ruurlo waar minder werd vervlakt en uitgewist dan elders, bleef het tot op deze dag veel bewaard dat wortelt in die ongekende eeuwen en waarvoor thans de groots opgezette folklorefeesten zullen gewagen.

Toch komt de naam – oudtijds **Roderlo** geschreven, wat duidt op een plaats waar het bos geroid werd – betrekkelijk laat in de geschiedenisboeken voor. Het eerste wat wel zo ongeveer van dit stille, rustige, vreedzame dorpje, temidden van bossen, akkers en vennen wordt verhaald is strijd, n.l. tussen het kapittel van Zutphen en de pastoor van **Lochem**, die beiden beweerden het Patroonschap over de **kerk van Roderlo** te bezitten en gerechtigd waren de pastoorplaats aldaar te vergeven. In een gerechtelijke uitspraak in 1326 werd **Zutphen** in het gelijk gesteld omdat het kapittel langer dan 40 jaar in het vreedzame bezit van deze benoeming was geweest. Hieruit blijkt dat de kerk van Ruurlo, eens gewijd aan de **H. Willibrord** en voorzien van twee vicariën, dateert van voor 1286. Deze kerk werd in de loop der eeuwen herhaaldelijk verbouwd, o.a. in 1559. In een der sluitstenen van de kruisrib gewelven komt het jaar 1561 nog voor. Aan dit godshuis werd in 1845 nog een noordbeuk toegevoegd, hoewel minder in stijl, zodat een grondige restauratie, zowel van kerk en toren, welke laatste uit de XVe eeuw dateert en later verhoogd werd, zeker gewenst is.

Hoe was nu het leven der huislieden die zich om het eenvoudige Willibrorduskerkje hadden gegroepeerd en van de boeren op het land? Een aanhoudende worsteling om het bestaan. De overlevering verhaalt van de **Zwarte Dood** en het Jodenmeisje, wier

dodelijke kus het oude geslacht van Roderlo deed uitsterven, dat zetelde op het kasteel dat al omstreeks 1326 genoemd wordt. Door koop kwam het huis Ruurlo in het bezit van **Jacob van Hekeren** uit het Gelderse geslacht van die naam, dat vermaard is door zijn strijd met de **Bronkhorsters**.

Sinds hebben er, met een korte tussenpoos (1686-1705) steeds Van Heeckerens op het kasteel gewoond. In onze worsteling tegen **Spanje** kozen de **Van Heeckerens** dadelijk de partij van Oranje. Een schrijven van de landdrost der Graafschap Zutphen in 1580 geeft een kijk op het leven hier in de eerste jaren van onze vrijheidskrijg. Zijn ambt, bestaande uit de dorpen **Steenderen, Ruurlo, Hengelo, Zelhem en Hummelo**, werd door de vijand (de Spanjaarden) zo gekweld, dat mens nog dier zich durft vertonen en de arme inwoners met hun gezinnen en vee de wijk hebben genomen in de moerassen, waar zij een ellendig bestaan leden en van honger nagenoeg omkwamen. In Ruurlo waren slechts 6 of 7 inwoners overgebleven!

Tot aan de inneming van Grol in 1627 door Frederik Hendrik bleef er een bloedig spoor door en rokende puinen over deze landauwen trekken. De drost spreekt van moerassen, nu Ruurlo had daar geen gebrek aan, ten Oosten en Zuiden lag toch het Broek, een wildernis van plassen en horsten, een 3000 hectare, dat na de verdeling in 1834 allengs in cultuurland werd herschapen.

Volgens een uitspraak van de bisschop van Utrecht in 1509 had de Graaf van Zutphen het Tiend recht in dat gedeelte van **terra Sielandorium** (dit is het land der Siellanders) dat lag in de parochie van Lochem en wel in de later afgescheiden parochie Ruurlo.

Het **Broek**, later wel het **grote Sywent** of Syenwede genoemd was een grensland tussen de marken Lintvelde, Beltrum, Sywent en Ruurlo, die er hun vee lieten weiden, brandstof haalden enz. Hertog **Reinald van Gelder** spreekt in 1339 van zijn veen of moeras, genoemd Syenwede, dus toen was het "Hertogsland".

Er was een groot bos geweest van ongeveer een mijl dat echter op last van **Marten van Rossum** omgehouden werd voor de bouw van zijn huis te **Bredevoort** en tot het bakken van de daartoe benodigde stenen. Tal van geschillen, vechtpartijen, procedures werden in de loop der eeuwen over dit Broek gevoerd.

In 1486 daagt een **Herman van Middachten**, die door zijn vrouw **Walburg van Diepenbroek** het kasteel Hervelt bij Groenlo kreeg, **Roerlo** voor de “vrijstoel”.

Het was nog in de dagen van het **Veemgericht**, dat zetelde op de “Sleehegge” tussen **Aalten** en **Bredevoort** gelegen havezathe Walfort en **Bernt die Ducker**, Heer van Ghemen als “vriengreve aen den vriestoell” van zich deed spreken. Een uitdrukking waarmee men thans nog kinderen bang maakt, “de duker zal oew halen”, herinnert nog aan hem. Dit dagen voor de vrijstoel werd door Roderlo niet erkend “daer ze dit niet voor een temelicken rechter hielden en slechts de stadhouder als rechter erkenden”.

Na al dat geharrewar en niet het minst na al de oorlogen, de gesel der volken, kwam ook hier voor de arme landman verademing, zodat de schrijver van de Tegenwoordige staat van Gelderland in 1741 kon schrijven: “**Roerlo** of **Ruurlo** is een redelijk dorp, midden in het Koorenland gelegen. Het heeft verschillende Huizen die met pannen gedekt zijn, dat hieromtrent zeer gemeen is”. Slechts in de **Patriottentijd** beleefde Ruurlo weer woelige dagen. In Nov. 1796 werd 's avonds de **vrijheidsboom** omver gehaald, de predikant **Victor**, bekend als een ijverig patriot, een onrustige nacht bezorgd enz. Sedert heeft zich de ontwikkeling van dorp en gemeenschap in agrarische, min of meer behoudende zin voortgezet.

H.Odink

Bronnen:

Lindeborn, Gelre, Gesch. Van Berkel en Schipbeek door H.W.Heuvel, Voorlopige lijst van Monumentenzorg en Werner, Gelderse Kastelen.

Dit artikel werd door timmerman – historicus Hendrik Odink uit Eibergen geschreven voor de gids bij het Folkloristisch festival van 20 en 21 augustus 1955.

OPROEP CINEAST BEN TRAGTER

Wie heeft er nog oude 8-mm films van Ruurlo?

In Eibergen, waar jaarlijks een groot festival van ‘nieuwe’ oude films wordt gehouden, is dit een enorm succes! Kijkt u eens bij uw filmspullen?

Vee bij de voormalige boerderij van Huize Ruurlo, later was dit de schuur van de K.I. vereniging. *De weilanden werden door de Ruurlose bevolking ook wel “De Reurlese bollenvelden” genoemd.* De foto is beschikbaar gesteld door Willy Lansink, secr. van de Oudheidkundige vereniging Groenlo.

Zoekplaatje van de vorige keer.

Van mevrouw T. Versteeg-Altana uit Enkhuizen kregen we de volgende namen door: links C.van Tuil, tegen de paal timmerman Dimmendaal, daarnaast staan aannemer Wolsink sr. en zijn zoon Henk Wolsink. Van de heer Klein Winkel, van de Tolhutterweg, kregen we de volgende gegevens. Rechts met klompen aannemer Marinus Wevers, uiterst rechts Derk Jan Arfman. Ook hij herkende in de man links caféhouder Cornelis van Tuil.

Historische Vereniging Old Reurle:

Bestuur:

Voorzitter :

D. Chr. Weenk, Bekkenwal 2 a, 7261 RG Ruurlo
Telefoon: 0573-453774

Secretaris :

L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo
Telefoon: 0573-452376
Email: leobesselink@kpnplanet.nl

Penningmeester: waarnemend

J.H.Holtslag, Stationsstraat 10c,7261AD Ruurlo
Telefoon: 0573-453904

Bankrekening:

Rabo-Berkelland, Ruurlo, Rekeningnummer 3567.22.996
t.n.v. Historische vereniging Old Reurle

Tweede voorzitte

A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo
Telefoon 0573-452204

Bestuursleden :

Mw. R. Greupink-Wolsink, Hessenweg 4, 7261 AP Ruurlo
Telefoon 0573-452477
Mw. I.H. Brinkhuis-Baltus, B.v.T.v. Serooskerkenweg 7, 7261 CT Ruurlo
Telefoon 0573-453376
J.H. Bakker, Morsdijk 1, 7261 RX Ruurlo
Telefoon 0573-491293

Commissies:

Organisatie jaarprogramma:

Mw. R. Greupink-Wolsink
Mw. I.H. Brinkhuis-Baltus

Beheerder van het archief en foto's van Ruurlo:

G.J. Kleyn Winkel, Dwarsdijk 10, 7025 CR Halle
Telefoon 0573-461248

Boek 100 jaar Ruurlo:

Mw. R. Greupink-Wolsink
A.J. Kettelerij
L.W. Besselink

Genealogie en foto's van Ruurlo:

F. Toevank, Gerrit Sprokkereefstraat 2, 7261 GM Ruurlo
Telefoon: 0573-4513

Archeologische Werkgroep

Coördinator:

J.Oonk, Juttepad 6, 7021 NP Zelhem
Telefoon: 0314-6225316

Landbouwwerktuigen:

Mw. R. Greupink-Wolsink

Tijdschrift:

“Onder d'n Kroezeboom”:

Verspreiding:
Mw. R. Greupink-Wolsink

Redactie “Kroezeboom”:

Eindredacteur:

J.H. Tornij, Watersnipstraat 2, 7132 DG Lichtenvoorde
Telefoon 0544-379691

Redactieleden:

W.J. Bluemers, Schoolstraat 1, 7261 GH Ruurlo
Telefoon 0573-452062 Email: w.bluemers@planet.nl
H. Post, 't Heering 13, 7261 VK Ruurlo
Telefoon 0573-451264

Internetsite:

www.oldreurle.nl

Contributie per seizoen:

€ 14,00 persoonlijk lid, € 21,00 voor echtparen

Registratie bij Kamer van Koophandel te Arnhem onder inschrijfnummer 40103401

Het kwartaalblad “Onder d'n Kroezeboom” is ingeschreven onder nummer ISSN 0929-919X